

F. GRAELL I DENIEL

**ENTRE EL DUBTE I LA CERTESA,
EL PODER I LA LLIBERTAT**

QUADERNS DE FILOSOFIA

2

F. GRAELL I DENIEL

**ENTRE EL DUBTE I LA CERTESA,
EL PODER I LA LLIBERTAT**

2

QUADERNS DE FILOSOFIA

Barcelona 2023

3

7ª edició desembre 2023.

[6ª edició març 2021 amb el títol *Entre el dubte i la certesa, el poder i la llibertat,*
5ª edició febrer 2020 amb el títol *Llibertat i realitat,*
4ª edició juny 2019 amb el títol *Què vol dir ser lliure?,*
3ª edició octubre 2012,
2ª edició març 2010,
1ª edició abril 1998 amb el títol *Què vol dir responsabilitat?]*

© F.Graell i Deniel
ISBN 84-923682-1-7

www.xtec.cat/~fgraell
www.quadernsdefilosofia.cat
www.dossier.xtec/graell

E-mail: fgraell@xtec.cat

El web permet de baixar la còpia d'un qualsevol quadern editat.
Podeu fer ús de l'adreça electrònica per a qualsevol correspondència amb *Quaderns de Filosofia*.
Es prega de tenir en compte sempre de consultar si hi ha una nova edició (que inclou canvis de vegades prou rellevants) en el web esmentat.

CONTINGUT

Pròleg a la tercera edició, 7.
Pròleg a la quarta edició, 7.
Pròleg a la cinquena edició, 8.
Pròleg a la setena edició, 8.

Presentació, 9.

I. EL DUBTE, 11

II. LA RESOLUCIÓ DEL DUBTE, 15.

III. LA CERTESA, 18.

IV. QUÈ ÉS L'OMISSIÓ, 21.

V. EL PODER I LA POSSIBILITAT, 23.

VI. MOTIVACIÓ I LLIBERTAT

1. A què s'anomena «activitat»? 28.
2. Per què es parla de llibertat? 28.
3. La situació tinguda en compte. 29.
4. Una actuació així mateix sol·lícita i dependent, 30.
5. A propòsit d'allò mai no lliurat abans, 31.
6. Amb el que és lliure i més enllà seu, 32.
7. L'ésser es lliura en ser-hi, 33.
8. Una activitat que dura. 34.
9. El factor en l'obert, 35.
10. Alguns exemples de motivacions, 35

11. La motivació i l'ésser de ser-hi, 36.
12. On se la troba, 37.
13. L'activitat voluntària és motivada, 38.
14. Voluntat i desig, 40.
15. Què és la motivació, 41.
16. Amb la llibertat, 42.

**VII. ESBÓS D'UNA LLIBERTAT
EN L'ÀMBIT SOCIAL, 44.**

Pròleg a la tercera edició

La nova presentació del quadern lliura una simplificació d'algunes expressions i evita l'ús de la primera persona, amb el convenciment que la lectura ha de ser còmoda malgrat que hi hagi les dificultats pròpies del tema. Tanmateix conserva l'orientació i el missatge que es volia expressar i comunicar.

Pròleg a la quarta edició

Les troballes en d'altres temes permeten de refer l'escrit, de dalt a baix en les seves parts central. Es posava en relleu sobretot la intenció, i no s'havia arribat a albirar la unitat dels apuntaments del real, de manera que necessitàvem urgentment d'introduir-hi al capdavall alguns altres aspectes.

Hem esborrat tota referència a la responsabilitat. Fet i fet ja en les anteriors edicions s'hi comprenia ben bé la llibertat, i ara ens hem adonat que hi suggereix implícitament el supòsit que els altres homes en reclamaran alguna justificació. Per tant preferim de trobar-hi llibertat, tot i que aquesta es mostra en l'activitat no forçada. El fet ha permès d'introduir l'annex com una secció més: abans lliurava alguna indicació que s'ha eliminat, i ara s'hi ha afegit un escrit que vol fer el pas a la llibertat de la qual es tracta en l'àmbit de la societat.

Bandegem així mateix la discussió lingüística: s'ha descobert prou gratuïta i, en conjunt, fa dedicar-hi molts esforços que no porten sinó al començament. Els problemes no són lingüístics malgrat que s'hagi repetit molt de temps que sí.

I s'esborren els escrúpols que menaven a advertir que un estudi no es troba en l'ocupació que no ho fa. Certament s'hi podrà veure una circumstància propícia per a fer-ne un embolic: tanmateix s'ha treballat per a aquell que vol comprendre, i no per al crític que no és capaç de lliurar una exposició rigorosa de la seva posició. És obvi que l'estudi – l'única manera de considerar quelcom – no equival sense més a un comportament que no ho fa.

S'ha hagut doncs de refer força tot allò que fa referència a la llibertat. Però no ens hem de cansar de treballar i de renovar un tema tantes vegades com calgui. I el retorn permet tenir l'esperança de trobar-nos en el bon camí.

Pròleg a la cinquena edició

Sorprenentment el text de la quarta edició no havia tingut prou en compte que en filosofia el tema no és l'home, sinó l'ésser, és a dir, la realitat. D'aquí que hagi calgut de reescriure allò que ja tenia en compte la rellevància dels apuntaments del real, però que semblava que no s'hagués adonat del que implicava.

Pròleg a la setena edició

Es corregeix algunes imprecisions que s'havien escolat, es tracta amb més cura que els afers poden ser expressats o no, s'ha procurat corregir algunes formes d'explicitació que ja no defensem, i s'ajusta més el text perquè reflecteixi sense ambigüïtat el que s'hi vol dir.

Presentació

Es fàcil de concloure que una demostració de la llibertat és absurda a partir d'haver estudiat a què s'anomena demostració o prova, per exemple, en matemàtiques, on estimem una ordenació d'afers més o menys formals seguint passes que ja s'admeten per haver estat tractades abans.

En efecte el problema no rau si s'és lliure o no, sinó en l'enllaç entre el que és real i el que és lliure, perquè no està dat prèviament quines són les implicacions mútues, i fins a quin punt la llibertat dóna peu que hi hagi això o allò.

Certament es fa necessari moltes consideracions prèvies. Fa falta alguna caracterització de la realitat i els seus apuntaments¹, però també hi ha una colla de problemes que sembla convenient de considerar. La llibertat es troba àdhuc quan s'atén el dubte i la resolució, i sembla que precisament la suposen com a requisit. Per això es té en compte sobretot que també aquí hi ha l'acarament amb realitats.

D'altra banda les certeses palesen afers subjectius i no subjectius, allò que s'anomena una realitat inclusiva, per tant s'ofereixen com a estats. Sembla que el grau de certa no sigui l'únic criteri per a assumir quelcom.

I la introducció del que és un poder reflecteix sols la circumstància que se'l sol·licita a l'hora d'atendre'l lliurement. Aquí se l'entoma com una altra activitat lliure sense més prerrogatives, i tanmateix ha provocat un cert esforç de comprensió mentre calia distingir-lo d'altres ocupacions que es troben en aquest ordre d'afers (intencions, cerques, futurs, etc.).

---

¹ Cf. *Introducció a la filosofia* QF50.

La preparació s'ha enllestit: resta subratllar que, l'actuació viscuda per l'altre restant fora de l'abast, s'hi és, en la realitat, i ara s'indica que també s'hi és lliure.

Més avall es prova d'estendre-ho als afers socials, on es parla de llibertats polítiques i socioeconòmiques.

I

EL DUBTE

1. En comparar parers i comportaments es podria preguntar quina és l'opinió encertada o el comportament més correcte.

Es faria així perquè hi hauria algun dubte: *aquest palesaria com està allò que es considera; per tant un estat en què s'hi és.*

En expressar «una línia recta és una llargada sense amplada» es pot restar perplex en l'accepció de no saber examinar quelcom que no tingui amplada, i es podria dubtar si hi ha o no una intuïció intel·lectual més enllà de dir-ho. En efecte es dubta de tenir una intuïció intel·lectual al marge dels afers que es veuen precisament perquè s'escorcolla coses (aquesta taula, aquesta paret), s'hi va trobant aquí una certesa, i llavors s'esmenta una intuïció intel·lectual. És així com es posa en dubte aquesta intuïció intel·lectual al marge de les coses quotidianes: mentre l'estudi pot dur a no saber continuar (llavors es parla simplement d'ignorància), el dubte s'estableix més aviat com un estat de la consideració mateixa de tenir una intuïció intel·lectual; és a dir, si hi ha quelcom així, al marge de pensar en una intuïció intel·lectual i d'expressar-ho.

En els casos semblants la ignorància i el dubte són estats que es toquen (el dubte es troba més aviat com a estat de la consideració, la ignorància — que pot ser també un estat d'ignorància quan s'hi roman — suposa el deixar-ho córrer d'una cerca). I no es faria massa cabal de l'afectació del dubte: car sembla prou possible que alguns dubtes no reconeixin pas cap sentiment específic, d'altres que ho facin en graus d'intensitat prou diversos.

2. El supòsit d'una intuïció intel·lectual d'una línia recta sense amplada ofereix la seva realitat, que inclou allò suposat, però no se sap si s'hi expressa quelcom més enllà de fer-ho. S'afirma que la porta de casa és pintada de negre, i la percepció natural permet assegurar-ho. ¿Hi ha quelcom, el que sigui, paral·lel en la intuïció intel·lectual de la línia recta sense amplada?

Quan es diu que el dubte és un estat es fa en l'accepció de si «el lloc on es troba allò significat²», des de l'expressió d'una intuïció intel·lectual de la línia recta sense amplada, es redueix, o no, al significat mateix. Una significació sense un significat descriptible és també significació, i és així la seva realitat. El dubte d'una definició de la línia recta és un estat d'arribada, d'allò significat. Allò significat es troba inclòs en la realitat-significació: no es dubta que se significa, sinó si es pot anar enllà d'allò significat. El dubte es palesa des d'allò significat i davant d'allò significat.

Hi ha dubte perquè no s'està forçat a admetre una realitat més enllà de la seva significació; és a dir, perquè s'ha de descobrir què és real, i com és real, a banda de significar això o allò, sobretot quan es tracta de quelcom enllà d'un afer natural o corporal.

I la ignorància palesa, amb allò merament significat, que es resta en aquesta parca realitat.

---

² El pensat pot ser sols pensat o també parlat (llenguatge). Allò significat, en aquest context, sols pot ser d'un llenguatge. Per tal de no haver d'incorporar constantment la doble referència de pensat o dit, amb el perill d'una ambigüitat, hi introduïm sols «allò significat», amb el ben entès que valdria igual per «allò pensat», expressat o no.

3. Es dubta entre anar a ca l'Antoni o anar a can Xavier: es tracta de l'estat de l'activitat a propòsit d'unes intencions que no es poden dur a terme alhora.

Aquí hi ha dues propostes d'allò descriptible en termes representatius, i impossible de dur a la pràctica alhora, mentre s'ha de decidir quin és el comportament a descabdellar.

Deixant de banda la resolució del dubte d'una manera injustificada, els motius per a fer-ho semblen els factors que farien concloure quelcom, fossin els que fossin aquests motius, fins i tot admetent que en conjunt les avaluacions d'aquest tipus tendeixen a no ser pas molt exhaustives.

4. ¿Tenen alguna cosa en comú el dubte a propòsit d'una intuïció intel·lectual de la línia recta sense amplada, i el dubte d'escollir entre anar a can Xavier o a ca l'Antoni?

En el primer cas el dubte es trobava des de quelcom proposat i davant seu, en ocasió de fer una passa més i assumir una realitat (de l'ordre que fos) d'una intuïció intel·lectual de la línia recta sense amplada. El dubte feia aturar en una circumstància en què no s'havia pres partit encara per aquella realitat.

En el segon cas hi ha dubte per quelcom que s'assembla: no s'ha resolt què real es desplegarà, a costa d'esvair-ne el que es deixa enrere.

I en el dos casos es pot aportar les consideracions i les observacions que es cregui convenientes per a fer esvair el dubte.

Tanmateix els dos exemples ensenyen que el dubte es troba com a estat pel fet que es deixa enlaire, no està compromès, què se seguirà. El dubte és un fenomen on s'hi és pel fet que s'ha de dur endavant afers.

5. Certament hi ha diferents tipus de dubtes, i cada dubte dependria de les seves circumstàncies; car al costat dels dubtes, diguem-ne teòrics, o dels dubtes sobre dos exercicis a fer, podria haver-hi molts d'altres dubtes: del sentit de les paraules d'algú, de l'exactitud d'un record, de l'autenticitat de quelcom, de la tria a fer ara entre coses presents, de l'origen d'una pana, dels mitjans més encertats, de les previsions pròpies, de la conveniència defer quelcom o no, etc.

Signi com sigui el dubte es fa des d'un afer respecte algun altre que pot seguir².

---

² Per al dubte cartesià, cf. *La subjectivitat, el cogito i allò real* QF8.

II LA RESOLUCIÓ DEL DUBTE

1. La resolució del dubte depèn en conjunt de la deliberació, de l'estudi, de l'esforç, de la comprovació, i la resolució seria més aviat llur esvaïment: si més no la resolució no formaria part de la deliberació o d'un qualsevol altre camí que hi menés. Però amb això s'introdueixen dues qüestions a apuntar: la primera, que la deliberació, l'estudi, la comprovació, l'esforç, no sempre lliurarien una informació que permetés de llevar el dubte o de llevar un qualsevol aspecte dubtós; la segona, que la resolució, com a moment independent del procés que l'ha duta, gaudeix del seu propi valor. En efecte la resolució d'un dubte no és una experiència automàtica, sinó una resultant que dependria, com es diu, del procés que el dubte ha inaugurat, i de la mateixa resolució, que resol un dubte com sap i com pot, i de vegades simplement no se'l resol.

Això implica que l'afer resolt pot mantenir, o no, les circumstàncies que l'han dut a terme; en el primer cas quelcom és bastant segur, o poc, o incert, etc.; o no és incert que es faci quelcom, però es manté, o no, insegur els motius per a fer-ho.

Fet i fet la defensa que no hi hauria res on no es pogués admetre que conté algun element de dubte sembla entenedora en tant que es podria cercar afers problemàtics que el motivessin; s'esdevé, però, que al cap i a la fi cal una certa resolució, i que la sensatesa aconsella més aviat de rebutjar una expressió hipotètic que fa posar en dubte allò que no és dubtós, que no pas posar en dubte quelcom per mor d'un estudi condicional. Per tant sembla preferible d'acceptar simplement que els processos troben dubtes de diversa índole ara i adés, i que en alguns casos el procés que s'inaugura permet una fàcil resolució, en d'altres és

la mateixa resolució que desfà el dubte, en d'altres encara no s'hi exerceixcap resolució.

Segui com sigui la resolució assumeix quelcom, potser per a dur-ho a la pràctica, en qualsevol cas per a tirar endavant.

2. La resolució d'un dubte és un moment a part, se singularitza pel seu tarannà i, com s'ha dit, de vegades es lleva el dubte per la mateixa resolució.

En conjunt la resolució no deu afegir res més als motius per a resoldre. Més aviat s'hi palesa un específic posar-s'hi, aquell que fa romandre en una resultant. *És un tractament pel qual hi ha una adhesió, es posa en relleu, s'hi persevera.* Es privilegia una resultant d'una consideració o d'un esforç.

Tanmateix la resolució, quan no és arbitrària, deu seguir les passes d'una qualsevol altra dedicació, i fer-se així racional.

La resolució, al costat d'altres manifestacions, palesa un cert tarannà pel fet que privilegia un afer a costa d'un altre, per la qual cosa, vista més enllà dels altres apuntaments, se la comptaria entre les alteracions modalitzades.

Des del punt de mira de la terminologia sembla que aquí es parlaria tant de resolució com de decisió: és possible que una qualsevol resolució d'un dubte sigui també una decisió, però les resolucions no són totes de dubtes (també n'hi ha de problemes, de qüestions, etc.), i versemblantment es tendeix a parlar de decisions quan hi ha més d'una possibilitat descriptible; d'altra banda hi ha decisions en les planificacions, en les finalitats que es vol dur a terme, etc., on també es parla de resolucions. Sembla que tota decisió seria una resolució, però no a l'inrevés.

I hi hauria un estat d'irresolució o d'indecisió quan fos el cas: versemblantment perquè s'hi trobés encara algun dubte.

3. Els dubtes i les resolucions es fan a propòsit de suggerències, de projectes o planificacions.

Les expressions (amb les seves raons), les imatges, les percepcions, van bastint realitats: el dubte compromet el pas des d'un afer cara a un altre possible afer, i el fet de resoldre'l implica un afavoriment.

Sovint es banalitzava la circumstància que hi ha realitats de classe molt diferent. Si més no hi ha una realitat-pensament o llenguatge, i palesa tots els apuntaments.

Els estats de dubte serien doncs estats de qüestions reals.

4. De moment hem fet passes preparatòries sols esbossades per a l'estudi més endavant de les connexions entre la motivació i l'activitat³ més o menys lliure. Tanmateix es pot afegir que la resolució, un exponent íntim de l'activitat, del seu mateix exercici, no estronca l'esdevenir que es va compromentent en tota mena d'afers. Si la resolució d'un dubte intel·lectual duu a refermar-se en alguna opinió, tot plegat perllongant les alteracions modalitzades, constantment presents aquí i arreu, la decisió d'anar a casa d'en Xavier comporta, a no ser que d'altres motivacions la paralitzin, la nova alteració modalitzant que fa arrencar el cos propi en profit d'un fer camí. L'activitat, però continua, atenent els afers perceptius, controlant el gestos propis i les passes que es fa, pensat això o allò, etc. L'activitat dura tant com ho fa la vida d'un mateix.

---

³ Cf. més avall *A què anomenem «activitat»?*

III LA CERTESA

1. Sembla en conjunt que els dubtes facin requesta de raons i de percepcions.

Però un llenguatge d'una qualsevol classe pot ser un repte per a la subjectivitat.

En efecte la certesa sembla incloure quelcom subjectiu propiciat per alguna altra realitat. Tanmateix es tracta d'una única realitat inclusiva, en la qual s'hi pot estudiar una realitat no subjectiva i la corresponent subjectiva.

La certesa s'ofereix com un estat real tant perquè hi ha una referència subjectiva com per la no subjectiva.

2. Deixem la certesa a tall de veritat («és veritat [o cert] que el Museu Dalí és a Figueres»), i la certesa en d'altres circumstàncies de les tractades aquí.

Els supòsits de la certesa (en tots els graus) es manifesten sobretot a partir dels dubtes, en especial quan la resolució no ocorregués fàcilment³, malgrat que – és clar – es pugui tenir algun problema de certesa a partir del mateix tarannà dels continguts d'un exercici, independentment d'un qualsevol dubte.

3. Les certeses permeten si més no moltes digressions, i es podria anar assenyalant, per exemple, que difícilment no s'estimaria cert quelcom perceptivament present que s'ofereix

---

³ Sovint aquest tipus de classificació pressuposa un rerefons més o menys crític; però no és sempre el cas. De vegades, si «això sembla quelcom», o «es creu que és així o aixà», no és perquè es contrasti amb algun altre afer, sinó per manca de més informació o d'una altra informació.

d'una manera patent i continuada. Tot i això un tal cas no sembla ser l'únic, ni seria potser il·luminador per a d'altres circumstàncies: car és possible que s'assumeixi amatent un afer com a cert de tal manera que s'explicaria una tal assumpció pel fet de tractar-se d'una conducta apresada, com ocorre, valgui el cas, en les operacions aritmètiques i algèbriques, o en la resolució de problemes geomètrics. En d'altres casos es parlaria encara de condicions del tipus de la socialització, o de característiques d'un individu, de tal manera que les digressions a partir dels graus de certesa serien plurals.

4. Si les certeses tenen moltes digressions, una insistència exagerada en un determinat grau de certesa comportaria potser una ponderació desencaminadora: s'admetria que hi ha afers més segurs que uns altres, però no semblaria en cap cas que quedés alguna vegada quelcom definitivament establert com a segur i conclòs.

Es tracta potser d'acceptar que les certeses, amb les seves múltiples gradacions, serveixen per a adjectivar els estats on s'hi és, però que en qualsevol cas no hi hauria un lliurament de quelcom que no pogués remetre també a digressions, que sempre restarien qüestions a plantejar.

Un grau alt de certesa no sembla l'únic criteri d'assumir quelcom. El fanàtic defensaria això o allò, s'hi mantindria fermament, etc. En d'altres certeses es tractaria d'un afer on també es comptaria amb la raó.

És a dir, si la certesa és un estat òntic, també la raó s'hi pot fer present. Un grau alt de certesa no seria l'únic criteri, ni potser no fóra el millor.

Una qüestió diferent preguntaria per què hi ha tanta diversitat en la certesa. Un tal perquè va a parar a una altra qüestió, aquella que interroga per la mateixa certesa.

La resposta menaria molt lluny: bastarà dar-ne algunes indicacions.

Versemblantment el ventall de certes es deu relacionar-se amb el fet d'haver-hi significació i llenguatges d'afers no presents naturalment o corporalment, o que afectin l'altre.

Allò que s'avalua com l'assumpte simplement cert és el que ofereix l'experiència natural, i així mateix en conjunt el d'una qualsevol experiència (un dolor, un sentiment, un contacte amb l'altre, etc.) independentment de com se la interpreti.

A més deu haver-hi una multitud d'informacions, de supòsits, d'interpretacions de les paraules dels altres, d'ordres, de manifestacions de tot tipus, de prejudicis propis (o dels altres), del que s'ha après, etcètera, que va oferint tot un reguitzell possible d'afers formatius d'un mateix. A més recordem com podem fer diferents coses, i hem de planejar o preveure el nostre futur.

Els afers naturals (i corporals) serien doncs el lloc normal de certa. Les ciències naturals, àdhuc les formals, en prenen l'orientació o l'origen.

I el pensament i el llenguatge lliurarien un camp immens per a ocupar-nos-hi. Ens retirem de la immediatesa experiencial de manera que, no solsensem i afirmem, sinótambé sabem que ho fem.

Els graus de certa reflectirien circumstàncies d'aquest tipus, amb la intervenció de la subjectivitat, és a dir, del cos.

IV QUÈ ÉS L'OMISSIÓ

1. L'omissió suposa alguna cosa que es deixa al marge en profit d'un qualsevol altre afer, i l'omissió sovint se l'esmenta amb allò que s'omet. Que es pugui saber que s'omet no prejudicaria que cal no ometre res, perquè sempre s'omet per diferents cantons.

No cal una explicitació per a saber que el fet d'atendre això o allò pressuposa que s'omet; en l'estudi, en els problemes pràctics, sovint s'omet per mor dels altres assumptes.

2. D'altra banda allò omès es pot saber implícitament, per exemple, perquè hi ha hagut alguna raó, o hi havia hagut alguna intenció ara deixada.

Si més no s'omet explícitament quan s'abandona fer això o allò.

A afegir-hi que allò omès pot remetre a molts altres afers no presents tal qual, però que lliuren el saber que no es fa moltes d'altres coses malgrat àdhuc no saber quines. Fet i fet es pot conjecturar que hi ha hagut el suficient aprenentatge, o la suficient experiència passada, de moltes menes, per tal d'assegurar que l'anar fent presumeix de suggeriments, de certes no concretades, que pràcticament passen desapercebuts, però que se'ns dubte són els que deuen coadjuvar a saber que qualsevol dedicació vol dir no fer moltes d'altres.

3. L'afirmació que sempre hi hauria un saber explícit de bandejar una altra possibilitat seria emfàtica i trairia per això el

mateix tarannà d'anar essent-hi – cosa que no implica que no se sàpiga què es fa, d'una manera o d'una altra, i que no es fa altrament.

V

EL PODER I LA POSSIBILITAT

1. Les intencions i les consciències de futur inclouen un factor de continuïtat. És a dir, hi ha quelcom per la qual cosa se sap que es continua, s'hi suposa una continuació. Un tal factor de continuïtat sembla subjectiu, i una contribució del cos.

Però hi ha així mateix poders i de possibilitats: expliciten factors de continuïtat i descabdellen un pensament i un llenguatge específics. És a dir, s'hi palesa que no n'hi prou amb els factors de continuïtat per a caracteritzar-los, per a poder fer quelcom.

En efecte es diferenciaria una intenció, per exemple, i un poder: que es vulgui anar a la cuina (una intenció) no és el mateix que poder anar a la cuina.

Estudiem aquest poder anar a la cuina:

Certament el saber que n'hi ha diferents mitjans, passes, etc., palesa una raó (repasant això o allò, hi ha l'ocupació de l'un afer o de l'altre mentre que no ignora el que deixa, sinó que l'integra a la seva manera).

Però aquest anar de bracet de la raó (o àdhuc al marge seu en l'accepció que ja es domina) ha de deixar pas al requisit rellevant: la circumstància d'estimar-hi un dur-ho a terme.

És clar que això no s'explicita així, sinó que hi ha un saber-ho sense més, en l'accepció que se sap anar a la cuina, que se sap nedar, que se sap escriure, i d'altres. El poder (i la possibilitat) d'anar a la cuina inclou un saber dur-ho a terme (al marge de la raó que el pot acompanyar), l'explicitació de quelcom de l'ordre del domini del cos, de l'ordre comportamental, no en tant que

factor de continuïtat, sinó de quelcom d'aquell tipus en la direcció d'alguna fita.

I, en aquest saber de quelcom comportamental, s'hi subsumeix un afer de la subjectivitat, adquirit, passivament ofert.

És a dir: més enllà d'un qualsevol factor de continuïtat hi ha una específica assumpció d'un afer adquirit corporal que, no pel fet d'explicitar una raó, se l'abasta, perquè es tracta d'una disposició per a dur a terme quelcom.

El poder (i la possibilitat) d'anar a la cuina no reproduïx tal qual uns exercicis d'activitats, els que siguin, sinó que apareix com una habilitat pròpia. I certament suposa el factor de continuïtat.

Es troba quelcom que inclou una disponibilitat que és un regal, que permet que ens n'ocupem sense més – i que alhora també deixa, si es vol, admetre la dependència, la circumstància d'assumir-ho sense saber si algun dia s'acabarà, ni conèixer ben bé les seves regles.

El poder d'anar a la cuina explicita la possessió d'allò que cal, el fet de no haver de pensar en obstacles; i la intenció d'anar-hi més aviat no es preocupa d'això, potser perquè ja ho troba obvi o pel motiu que sigui.

El poder (i la possibilitat) té en compte doncs la disponibilitat pròpia.

Certament s'acostuma a avaluar els poders com a afers que inclouen disponibilitat comportamental. I n'hi hauria tants, de poders diversos, com diversos fos allò que fiten: es pot fer una pregunta, es pot anar a la cuina, es pot descabdellar el propòsit d'un diàleg, etc., i en cadascun dels quals caldria especificar

què és el que ja es domina (poder dur a terme això o allò no és com poder anar a la cuina, etc.).

Afegim que un saber de mer poder seria el que el pensa o l'expressa així.

Cal concloure amb el següent resum:

En conjunt es tracta d'una realitat inclusiva que respon a un domini del cos, del factor de continuïtat, i del programa de l'esmentat poder.

S'accentuaria que és pensat o expressat – la consciència, la circumstància que se'l sap⁴.

2. Hi ha un poder i una possibilitat en l'accepció de no haver-hi seguretat (com a grau de certesa): quelcom pot ocórrer, allò pot ser veritat, etc., que s'apropen a les consciències de futur («pot ocórrer»), o a les que no s'hi apropen («això pot ser veritat»); i arreu aquests poders i possibilitats serien realitats inclusives que fan solidàries una realitat subjectiva i d'altres realitats.

Aquests poders i possibilitats tenen molt poc a veure amb els poders com a capacitats.

Hi hauria un punt de contacte entre uns tals poders i possibilitats i els altres quan, per exemple, una possibilitat (allò

---

⁴ El poder o la possibilitat consideren quelcom sense desplegar cap comportament, que demana una passa més en l'esdevenir de l'activitat que, sense que calgui que en sigui inconscient, del que obra, fa irrompre una colla de gestos i moviments del cos respecte d'un medi perceptiu, i es parla llavors que es duu a terme efectivament una possibilitat. En conjunt el poder i aquests possibilitats farien referència, en el que toca, a afers corporals i naturals, i quan se circumscrivessin a activitats teòriques se'ls esmenaria així amb la circumstància que una qualsevol activitat tindria efectes corporals i naturals.

que un pot fer) assumís alhora el caràcter problemàtic del seu contingut.

3. És necessari el mitjà per a una finalitat, hi ha necessitat en una conducta forçada, també és necessari allò que convé, es parla de necessitats corporals i psicològiques, es troba la necessitat del que ja no pot ser no fet o tal i com s'ha fet, així mateix s'esmenta la necessitat en la lògica, i d'altres.

Versementallment allò necessari, en l'accepció de fet, exclouria una qualsevol possibilitat; és a dir, s'incidiria en el fet per a excloure (en perjudici de) la possibilitat tant en l'accepció de poder fer com en la d'haver-hi incertesa.

Tot i això s'hauria de parar esment que una explicació de quelcom possible en qualsevol accepció suposa el seu fet — una necessitat —, que exclou de pensar-lo com a possible o no possible.

Alhora es podria oposar els usos de 'necessari' i de 'poder', de tal manera que allò que no fos necessari (en aquesta accepció de fet) pogués ser o no ser: llavors s'estaria ponderant quelcom que no és un fet, per tant s'estaria sospesant l'afer més aviat en termes de certesa.

És clar que una qualsevol cosa que es pot fer, en l'accepció de tenir-ne la disponibilitat, és capaç d'esdevenir també amb algun grau d'incertesa, ja sigui per allò mateix que es volgués fer, ja sigui perquè se la posés en qüestió.

Sigui com sigui quelcom seria necessari com a fet.

Si fos un pensament o un llenguatge seria un fet com a afer real, i ho seria la seva informació: i allò pensat o expressat, prou vari, permet incloure el que es pot fer perquè s'està en disposició, així com una qualsevol incertesa.

En aquest darrer cas tant el qüestionament com les dificultats objectives serien d'allò pensat o expressat, i no del pensament o del llenguatge com a reals. I es pot qüestionar perquè quelcom no conté una realitat (una moneda d'or) enllà de pensar-la o expressar-la.

VI MOTIVACIÓ I LLIBERTAT

No sembla difícil de defensar que s'és lliure des d'un manteniment de posicions fenomèniques, però no ocorre igual quan es vol comprendre què vol dir això en la tasca constant de ser-hi.

1. A què s'anomena «activitat»?

Què duu a parlar de llibertat segueix les passes següents: més enllà d'una oposició frontal entre objecte i subjecte, s'hi defensa *ser-hi* en l'un i en l'altre, de manera que el fet de ser-hi inaugura qualsevol consideració. A propòsit d'aquest ser-hi i d'un qualsevol ésser determinat, s'indica *els apuntaments*, un dels quals és el *temps originari* com a *esdeveniment* o *passar*. Perquè allò que passa és quelcom es parla d'*experiència*. Precisament l'adonar-se de *l'activitat* es palesa com una manera de dar-se l'experiència: si aquesta es diu perquè estan passant coses, l'activitat ho fa com a variant modal, és a dir, d'un altre apuntament, el del conscient, d'un ésser que esdevé.

2. Per què es parla de llibertat?

L'activitat de ser-hi permet ser adjectivada de lliure en la mesura que no se l'estima forçada.

Car alguna vegada hi ha una actuació forçada, i sovint no se sap si ho ha estat o no.

La llibertat no seria un objecte específic, ni seria capaç de cercar res, de voler res, d'enyorar res, sense tenir en compte allò que es diu lliure, la mateixa activitat.

Deu ser inútil de cercar-ne alguna causa o origen: no hi caldria certament cap prova a favor o en contra.

Certament no hi ha llibertat per a no ocupar-se de quelcom, perquè es diu de l'estar actuant, i sempre es pressuposa tots els apuntaments. No hi ha llibertat doncs per a deixar l'ocupació, com no n'hi ha per a una qualsevol cosa, i mes aviat deu circumscriure's a allò que es pot fer o no fer.

3. La situació tinguda en compte.

1. Prou activitats s'estimen lliures: la qual cosa, quan és el cas, no sembla contenir cap condicionant d'un afer respecte de l'altre.

Una manera de superar l'aïllament d'una qualsevol dedicació podria semblar que rau en la circumstància que allò explícit encara deixa estar un implícit, i que l'ocupació suposa la situació.

La situació natural i corporal és sens dubte un dels implícits sempre presents. També ho són les preocupacions de l'estona, les paraules i els gestos dels altres, les circumstàncies vàries en el ser-hi amb els altres, etc.

Llavors es podria considerar aquests implícits, i que fos el pas d'aquestes implícits a fer-los explícits que permetés anar guanyant nous situacionaments, noves oportunitats. I això s'ha de tenir en compte: però aquest trobar-se en els afers naturals i corporals (i en d'altres), que corresponen a l'ésser de ser-hi, encara no basta per a caracteritzar la motivació i discriminar-la del que no ho és.

2. Arreu s'hi és, i una gran quantitat de les activitats gaudeix d'un important protagonisme del que es rumia i es diu, i de la imaginació: es decideix quelcom, es desencadena un procés comportamental, s'organitza el dia de demà, es prepara una conversa o àdhuc se la va dirigint, i d'altres.

Amb això s'hi introdueix nous aspectes perquè es podria suggerir que la tasca de ser-hi, sobretot atenent si és lliure, es faria sobretot sospesant-la, expressant-la; fent-ho per als elements de la situació del cas, i per a una qualsevol de les coses a fer.

Aquest exercici podria ser motivat, s'haurà de considerar després, per quelcom de la situació.

Llavors l'estudi porta a atendre millor com el que es pondera, el llenguatge, i la imaginació, hi intervenen, en una qualsevol activitat (recordar, planificar, teoritzar, considerar, dialogar, treballar, etc.)

4. Una actuació així mateix sol·lícita i dependent.

No s'és sols un espectador, sinó que s'hi seria de moltes maneres (es mira l'hora, s'escolta les paraules de l'altre, etc.).

Allò que un mateix vol portar-se a col·lació podria dur a d'altres afers assumits de la mateixa manera: una imatge sobrevinguda encaminaria a d'altres, etc. — també s'hi valdria de remarcar que hi hauria l'esforç de meditar un assumpte, potser d'expressar-lo, d'imaginar quelcom, i d'altres, versemblantment en una activitat que deu pressuposar alguna cosa del cos, en l'accepció que s'ofereix des d'una sol·licitud d'un mateix indeterminada⁵, malgrat que es tracti d'un procés

---

⁵ L'afere reenvia a un cos no fenomènic en el sentit que el sobrevingut suggereix quelcom que rau fora de l'abast d'una qualsevol experiència, és a dir, un cos no dat.

també actiu. Per això no deu ser impossible que sovint idees, mots, i imatges, transcorrin gràcies a allò rebut i també a allò actiu, de manera que hi hagués un deixar que s'oferissin, i alhora un dirigir-los.

Seria la manera usual de dur endavant un qualsevol afer relacionat amb consideracions, llenguatges, i imatges, per tant d'anar portant a terme cadascuna de la major part de les activitats, que inclourien aquelles que desencadenen comportaments (planificacions, estudis de tota mena, converses, treball, etc.).

No es podria defensar que tot allò de què es fes requesta fos motivat sols per quelcom de la situació. La prova fóra que moltes vegades no se sap què es pensarà, què es dirà, o quina imatge apareixerà, com es comportarà. Llur mateixa gestació sembla que deixa entrellucar que l'actuació activa es troba atenta a què sobrevingui allò convenient, per tant que àdhuc aquí se sol·liciti quelcom, afer que remetria a un cos no fenomènic.

5. A propòsit d'allò mai no lliurat abans.

La discussió si es pot ser molt original a l'hora de rumiar, d'expressar-se, i d'imaginar, deu dependre, es pot conjecturar, de tot el que s'ha dut a terme en aquest àmbit. Sens dubte no sols es deu fer allò que ja s'ha fet en algun camp, malgrat que seria més fàcil efectuar-ho en aquest cas.

Tanmateix es planifica de moltes maneres, s'ha d'escollir molts afers, cal cercar noves estratègies, i un llarg etcètera, inclosa una qualsevol recerca teòrica.

No deu haver-hi cap pensament (o imatge) i llenguatge que no sigui del tot dependent d'orígens o d'adquisicions, i alhora pot lliurar unes conclusions mai no expressades o imaginades,

explícitament i conscientment, a través de l'habilitat i de l'esforç actiu; esforç que també deu atendre una recepció, i que elabora el que no ha estat mai atès així.

Tant es podria dir que ho fa l'aspecte actiu de ser-hi, com el receptiu i que recull àgilment, o els dos, és clar. Deu ser impossible de treure'n més l'entrellat perquè està així mateix en joc el cos no fenomènic.

De primer es podria admetre que allò mai no expressat abans (o no imaginat) podria ser la resultant després de múltiples repeticions i observacions, de tal manera que tot això inclouria ja la solució, malgrat no tenir-ne consciència fins que, activament i passiva, es manifestés el que se cercava.

En segon lloc no sembla impossible que no es pogués alterar l'organització dels elements imaginaris tant en la imatge conjunta com en l'esdeveniment d'una anar imaginant. La ideació ho podria seguir, i àdhuc ho prosseguiria al marge seu, de tal manera que consideraria una nova organització simultània o que va esdevenint.

De ser així no hi hauria en cap cas res nou que no hagués passat per allò que l'originés, i qualsevol creació es faria a partir de les moltes tasques de tot tipus dutes a terme prèviament.

6. Amb el que és lliure i més enllà seu.

L'activitat suposa, si més no implícitament, quelcom que remet a afers comportamentals, explicables alguns per l'aprenentatge, d'altres pels requisits del cos, etc., de manera que aquestes coses es comprenen millor tenint el cos com un objecte d'estudi.

Això deixant de banda qüestions com la força arrossegadora de la passió.

Car ara es fa esment que pel cap baix no cal estimar lliure allò que cau fora del conscient. Per exemple, s'ignora quants moviments fan els ulls en una estona breu, molts d'altres moviments i reaccions corporals, o adquisicions comportaments, es duen a terme en una gradació conscient imprecisa, en alguns casos, fins a arribar a la seva extinció.

6. L'èsser es lliura en ser-hi.

Quan s'escruta un objecte natural que era al costat d'uns altres hi ha una actualització òntica o real: quelcom esdevé un fenomen; des d'una manera de ser (o de realitat) es passa a una altra.

Qualsevol aportació d'imatges comporta així mateix o el pas d'alguna implicació al seu gaudi, o la cerca (es fa memòria) per tal de dur-les a la patència: hi ha arreu un fer fort allò real o òntic.

Caldria estendre-ho als pensaments, als llenguatges, i a d'altres maneres d'actualitzar un ens o realitat: per exemple, quan es desplega un comportament.

Hi ha també el camí invers: tot allò que és oblidat, que es deixa, etc., es desrealitza o desontitza.

Això vol dir que en tots els casos la continuïtat de ser-hi compromet un ésser (una realitat) tant per allò que fa com per allò que deixa, per allò que prefereix com per allò que omet, com sigui que hi va havent ésser allí on s'hi va essent.

També es porta a col·lació un reservori de memòria, o es té en compte un cos no fenomènic, que es pot explicar capaç d'emmagatzemar afers remesos des de la subjectivat, tot l'après, prou recursos de tota mena, etc.: s'hi és, hi ha un afer no fenomènic a partir del dèbit qualitatiu i sensacional en el fenomen del cos.

El fet de ser-hi palesa el que és i no pot no ser allò que exposa explícitament o implícitament, i en una continuïtat d'exposició.

8. Una activitat que dura.

Allò real té el temps com a apuntament.

El real passa, transcorre, amb tots els apuntaments: s'atén una efectivitat sotmesa a un anar mantenint-se, es medita un pensament, un llenguatge, es considera una imatge, etc., es batega al ritme d'un continuar.

El present es renova: s'està en un real que dura, per tant en un exposar-se que no pot estar-se de fer-ho.

D'aquí que, a més a més dels altres apuntaments com a obvis per a una qualsevol activitat, aquesta és la d'un real que esdevé fàcticament (el temps originari)⁶.

No es tracta que se sigui temporal o de trobar-se lligat al temps, de manera que hi hagués quelcom que li fos previ, sinó que allò real té el temps com un apuntament: hi ha realitat pel temps i els altres apuntaments.

Per tant quelcom que passa i es desrealitza, si és que no es va novament actualitzant, i no hi ha més ésser que el que hi ha en l'activitat que manté i esvaeix, que proposa i omet.

---

⁶ Una tal duració fa durar fins ara: l'afectació de continuïtat convenç que es continua. Allò que el temps de la determinació permet es complementa amb el fet subjectiu de saber que se segueix.

9. El factor en l'obert.

L'ésser on s'hi és es troba sempre implícitament desclòs a si, no s'entotsola, no ocorre que, inclòs el situat en algun sentit, es palesi com a quelcom compactat i fermat, amb opacitat, malgrat que això també sigui sols un saber implícit. S'hi expressa que una realitat, si és el cas que ho explíciti, no resta centrada i xuclada en si mateixa. Vol dir, per exemple, que se'n pot fer qüestió quan s'atén que és desclosa a si.

Al cap i a la fi no es podria explicitar aquest factor més que pels efectes que hi ha o per allò que fa possible: se n'exposa per l'explicitació d'un límit, d'una finitud.

De fet cada realitat, sigui pensament, imatge, llenguatge, o no, es capaç d'advertir aquest factor, i dur, per exemple, a una cerca, explicitar una limitació des d'una realitat.

No diu què es persegueix o què no.

Tanmateix deu formar part de la motivació com sigui que se l'explicita en una activitat. Després, com a saber del finit, és interpretat de diferents maneres.

10. Alguns exemples de motivacions.

La motivació no es troba sols en l'activitat lliure, sinó també en la que no ho és, i els marges de l'actuació lliure que motiva poden ser més o menys flexibles, àdhuc arribar molt lluny en els casos extraordinaris (una vaga de fam, etc.).

Motiva el cos cara a les seves necessitats: ho fa perquè s'hi troba inconvenients. Després pel fet d'haver-hi alleujaments i satisfaccions. Els plaers són motius.

Allò natural deu poder motivar per mor de si mateix i també perquè el cos es troba en un lloc i sempre en interacció amb la resta dels cossos naturals.

Les motivacions amb els altres o estan relacionades amb les del cos, o són els desigs d'afecte, de conversa, de companyia, etc.

Les motivacions del que se sospesa, dels llenguatges, i de les imatges, provenen del que s'hi lliura, en l'activitat de ser-hi ocupat i situat. Unes deuen tenir una orientació respecte de les motivacions anteriors – d'altres poden satisfer necessitats de caire de la comprensió⁷, de la solució formal, de la resolució d'una qüestió física, etc.

Les motivacions a partir del factor en l'obert deuen poder mantenir el seu propi interès, com ho deuen fer les estètiques.

11. La motivació i l'èsser de ser-hi.

1. Cal no confondre motivació i real: que hi hagi un conjunt d'èssers naturals al voltant del cos no es pas una motivació, sinó un trobar-s'hi i es palesa amb l'ocupació i situació.

També hi ha un cos propi extern i natural amb moltes informacions, ateses o deixades en situació.

Prou imatges, allò considerat, i llenguatges, no s'ofereixen ben bé com a motivacions, i simplement hi són sense gaudir de més pes.

Poden aparèixer així mateix afers bonics, qüestions i interrogants, i d'altres, com a afers que passen.

---

⁷ L'aspiració (les ganes, etc.) de comprendre és una realitat inclusiva, i motivant. Certament no es deu tractar d'un desig d'una urgència corporal, i el fet motivador prové del conjunt, per tant també de les consideracions i llenguatges, i de les seves raons.

Es tracta que allò real no ho deixa de ser independentment que hi hagi o no motivació.

2. Cal partir de la constatació que l'ésser de ser-hi es troba en els afers naturals i corporals, en les imatges, les ponderacions, els llenguatges. No pot no mirar quelcom malgrat que pot mirar a un cantó o a un altre, no es pot no patir el cos, no imaginar, rumiar, parlar, si és el cas. Les motivacions es troben al llarg d'una activitat de ser-hi amb una realitat natural i corporal, de pensament i d'imatges, de llenguatges, i més enllà d'aquestes realitats no hi ha res més.

L'ésser de ser-hi es lliura en una continuïtat d'exposició on hi ha això: ha de menjar i beure, dormir, conviure, solucionar problemes pràctics i teòrics, expressar-se, imaginar com podria ser, etc. La motivació apareix perquè es vol resoldre afers corporals i afectius, de comprensió i de previsió, i d'altres, és el fet continuat de ser-hi que la va fomentant i també que va destriant què ho ha de ser i que no dins del conjunt dels assumptes.

És perquè s'hi és que hi ha motivació, mentre no s'ha pogut decidir que hi hagi afers naturals i corporals, reflexions, llenguatges, i imatges, que els primers siguin complementaris i que els segons els suposin.

12. On se la troba.

1. La motivació suposa algun tipus d'explicitació d'alguna cosa, i no es té com a motivació allò que s'explicita, però que es deixa o es desconsidera. Les motivacions es troben en l'activitat de ser-hi, i és en una tal continuïtat de ser-hi que també es va essent amb tot el real (allò natural, el pensament, etc.). El fet continuat de ser inclou aquest exercici de motivació.

2. Tant per a les tasques presents com per les ja dutes a terme pot haver-hi (o haver-hi hagut) motivació, i aquesta pot trobar-se, és clar, en allò situat sense més, però la motivació pot ser també eficient en l'accepció que s'ha anat guanyant situació i consciència a propòsit de problemes i d'informacions, i seria a partir d'un present consirós que es portaria a col·lació quelcom a través d'allò actiu i sol·lícit de l'activitat, tal com s'indicà.

I s'hi pot adjuntar d'altres motius a motivacions d'aquest tipus, complicant doncs el conjunt motivador.

Això valdria per a qüestions tan pràctiques com teòriques.

Per tant les motivacions (que són sempre explicacions) remetrien a afers presents o que han estat presents.

3. Certament la passió que força una activitat motiva.

Si més no es reblaria que no hi ha un exercici lliure indefinit en l'accepció de no haver d'ocupar-se de quelcom, de poder no gaudir del natural i corporal, d'idees, de paraules, d'imatges, i ara també en l'accepció d'una factualitat potser impossible d'evitar (una passió, per exemple).

No hi ha un saber previ del que es pot dur a terme sense destorb, sinó que l'activitat de ser-hi es fa dins d'una varietat òntica, i de vegades no es pot no seguir un dictat passional, alguna obsessió, etc. Perquè s'és en unes tals circumstàncies n'hiha un adonar-se, de les dependències.

13. L'activitat voluntària és motivada.

La motivació està prou entrelaçada amb la voluntat i el desig malgrat que no s'hi circumscrigui. Fet i fet tant l'una com l'altre són casos particulars dins del ventall motivador.

Se sap que no sols no hi ha solució de continuïtat entre els afers més aviat teòrics i aquells que són pràctics, sinó que tampoc no s'estima que el coneixement perceptiu, per exemple, no sigui entès, de manera que no hi ha mai una línia divisòria de sabers, i el fet de poder rumiar al marge del qualitatiu no lleva que aquest no es trobi prenys del que després podrà ser un afer autònom, expressat o no.

Es parla de voluntat en circumstàncies diverses que tenen en comú l'exercici d'una activitat que no satisfà una motivació passional, o no la satisfà sols, mentre el fa per motivacions. D'aquí que no es podria trobar una satisfacció passional assumida voluntàriament sense d'altres motivacions immediates. Sense motivació no es parla de voluntat, i tampoc no n'hi ha quan una activitat no lliure és aconduïda per la passió.

La perseverança en la cura d'algú, en l'estudi, en l'entrenament; l'afrontament de circumstàncies difícils per la seva laboriositat, perill, repugnància, i d'altres, suposen una conducta voluntariosa i alhora motivada: es té cura per afecte, s'estudia per a aprovar, s'entrena per a jugar bé, es treballa per un sou, s'obra per deure.

La motivació és present en tots els casos: l'afecte per algú és té (o s'ha tingut); la il·lusió de l'aprovat és d'ara i motiva que vulgui estudiar; la satisfacció de jugar bé és ben actual i mou a l'entrenament; un sou compensa la tasca; el sentiment d'humanitat fa fer coses valuoses; també hi ha un deure per mor de quelcom que duu a fer això o allò.

Certament la venjança pot dur també a una exercici de voluntat, etc.

Sembla important de subratllar que les motivacions *es troben en conjunt presents*.

Les que suposen una finalitat (aprovar, jugar bé, cobrar un sou, etc.) també s'han d'estimar com a motivacions presents, perquè *no ho són sols per allò a aconseguir en un futur*; no es troben sols en un demà, en allò final. La motivació no està en el terme, sinó en la manera present de copsar- ho inclusivament: en la il·lusió de l'aprovat, la satisfacció, que s'avança ara, de jugar bé, la certesa confirmadora en el dia d'avui. Si es pot parlar així: l'aprovat (etc.) és alhora causa final i causa eficient: per això *motiva ara*.

La importància d'això es rebla dient que la voluntat esdevé una activitat, la motivació de la qual (el més corrent el gaudi d'un benefici o l'evitació d'un mal) fa que tiri endavant, i en molt dels casos se sospesa, i s'expressa, àdhuc es planifica.

Les realitats inclusives no es poden seccionar sense fer-les unes altres: la il·lusió d'aprovar és allò que motiva i el benefici es troba en el conjunt, altrament no n'hi hauria en el fet d'aprovar si no en fes il·lusió.

L'afecte per algú torna a ser una realitat inclusiva, i es valora com a bona; també es fa així amb els sentiments d'humanitat o amb el deure, etc.

14. Voluntat i desig.

La diferència entre seguir el desig i la voluntat es manifesta pel fet que el desig present motiva a satisfer-se, mentre és l'exercici voluntari que rep motivació, exercici que en conjunt no és per si mateix sols la satisfacció del desig que motiva.

Certament un qualsevol desig és entès i molt sovint comprès; àdhuc en els segrestos emocionals s'és conscient del que ocorre, de manera que no hi ha cap incompatibilitat entre el que se sent i el que es pensa.

Es pot planejar la seva satisfacció en un exercici també voluntari, o es pot fer d'una manera dominada per la passió.

D'acord amb la idiosincràtica del desig, l'objectiu seria alhora l'acabament satisfactori.

No hi hauria solució de continuïtat entre un desig a satisfer i allò que porta a voler quelcom.

La motivació del desig es pot perllongar amb alguna planificació (expressada, imaginada, etc.) on pot dominar un tal motiu, o pot fer-ho també per mitjà d'una motivació voluntària.

Voler quelcom no suposa sempre com a motivació un desig, i quan la té llavors actua en una tasca que per si mateixa ni és sols la satisfacció efectiva del desig (satisfacció que es pot copsar, imaginar, sentir) ni és duta a terme tenint en compte sols la comanda del desig.

Justament el fet de satisfer immediatament un desig, o la manera de planificar-ho, permeten parlar d'un deixar-se portar pel desig — la planificació voluntària no ho fa: és aquest no dependre'n que fa que sembli que la voluntat sigui alguna cosa que té més a veure amb el considerat i la seva expressió que amb el desig, quan ben mirat s'hi pot trobar motivada, per aquest darrer, malgrat que no sempre actuï així.

15. Què és la motivació.

Es diu que motiva allò que fa moure l'activitat: sigui perquè porta a voler-ho (o voler-ho evitar), o perquè porta a seguir-ho.

1. Per tant el motiu de voler-ho (o de voler-ho evitar) no sempre és un benefici: però quan no ho és (per exemple, un dolor) es persegueix també un benefici.

Motiva doncs un benefici en el moment (el gaudi d'un estudi), o el benefici que es persegueix (l'estudi a fer); i motiva

qualcom a evitar (un dolor) perquè es persegueix un benefici (l'alleujament del dolor).

I després hi ha encreuaments de motivacions i no motivacions, beneficis i indiferències, que deu ser allò que ocorre quotidianament.

2. El motiu en conjunt deu entomar-se també com un benefici, quan no és forçat; com una factualitat quan hi ha una imposició, i en alguns casos es trobaria un benefici el poder-se'n alliberar.

3. Certament poden dar-se alhora més d'un motiu, forçats o no, en qualsevol cas l'activitat obraria motivada segons un criteri, o d'acord amb una necessitat, tot depenent dels casos, amb l'afegit que hi podria haver un encreuament de motivacions de diferents tipus.

16. Amb la llibertat.

El que no és representació sols forma part com a pensament, o com a llenguatge, de l'ésser de ser-hi. Abocat a allò natural amb totes les condicions remeses a un afer corporal fora de l'abast, sentint un cos que fa suposar un altre cos no manifest, raonant i imaginant, amb llenguatge o sense, l'activitat va assumint real mentre n'abandona. Entoma tota mena de dependències (es cansa, té son, se sent sobrepassada, etc.) i de bell conjectura assumptes no dats. L'actuació pot fer presents motius, pot anar perllongant coses rumiades, expressades, i imaginades, retornar a satisfaccions de les necessitats, anar cap al seus, fer allò que cal per a treballar,

informar-se i entretenir-se. Arreu afers naturals i corporals, idealitats i imatges, exercicis de ser-hi on el seu ésser és l'acreditador.

¿S'hi troba benefici o perjudici? Potser una mica de tot, tant a nivell efectiu com ideal, amb l'afegit que, més enllà del que es fa amb necessitat, s'obra per motivacions mentre es fa lliurament, i s'assumeix lliurament la motivació, al costat d'altres que no se sap ben bé si han estat lliures o no, i d'activitats que ni motiven ni es fan motivades.

Allò que abraça la llibertat és molt més que el que motiva, i alhora l'activitat pot copsar lliurament motius. Lliure o forçat, hi ha en l'ésser l'acreditador, i alhora l'exercici de ser-hi va lliurant-ho.

L'adonar-se mentre s'hi és fa que consti que l'actuació assumeix un afer intranscendent o motivador, el desencadenament d'una conducta, les valoracions, el que es vol i el que es desitja, la perseverança en un estudi, entrenament, treball, la dedicació en una qualsevol tasca social, la satisfacció d'una qualsevol necessitat o allò forçat. És l'exercici de ser-hi que va desplegant ésser amb tots els apuntaments.

Vol dir que, dins d'allò on s'és lliure, no-res no està establert per endavant, no s'hi val d'altres justificacions que aquelles que s'han assumit amb llibertat, i és amb aquesta llibertat que s'escull la motivació i, en conjunt s'obra. Al costat d'això hi ha totes les dependències i febleses, els molts condicionants i limitacions, els actes cecs i forçats.

VII

ESBÓS PER A PASSAR A UNA LLIBERTAT EN L'ÀMBIT SOCIAL

Pel cap baix molts aspectes de l'actuació lliure menen, des de les consideracions que afecten el present, a d'altres que tenen en el seu horitzó l'actuació social, els exercicis de ser-hi amb els altres.

1. Les coses que s'expressen en genèric dels altres i, en conjunt, del fet social són llenguatges no representatius. Es tracta de comunicacions, que tenen una eficàcia, i que plantegen de comprendre afers socials a partir del coneixement en l'experiència de ser-hi, car la realitat viscuda per l'altre resta fora de l'abast. Per tant cerca de dur a terme l'expressió d'un llenguatge social de la manera que és viable. Es parla de les llibertats polítiques i socioeconòmiques⁸, per exemple, a partir dels únics afers reals on s'hi és, o d'imaginar-los en els altres.

2. La manca de llibertat física és la d'un no poder descabdellar un comportament, es comprèn directament, i remet a tot el que s'ha fet abans, i que es creu possible.

---

⁸ Agafant estrictament l'afer, sols hi ha *una llibertat*, que adjectiva el desplegament, quan és el cas, de ser-hi. Respecte dels altres individus, es gaudeix d'una llibertat en la relació social o política (el fet polític bàsic). Les anomenades

«llibertats polítiques» no són simplement les que deriven del fet polític bàsic, sinó aquelles que ho fan de *la política*; llavors les llibertats socials o polítiques inclourien també les socioeconòmiques, és a dir, aquelles que ho fan de les relacions laborals i de propietat i, en conjunt, del poder econòmic respecte de l'adquisició de béns i de serveis.

És una falta de llibertat perquè no hi és un poder fer, i per tant no se'l pot preveure lliure o no lliure: no hi és, hi ha una manca de poder ser lliure.

Es pot explicar a través de prou raons, juntament amb el fet que el cos dat i no dat sempre s'hi troba compromès.

Una pèrdua de llibertat en l'accepció que se sap que s'ha perdut un poder fer això o allò, se'n pot lliurar les raons, o també es pot patir sense més la dificultat de dur a terme quelcom.

Alliberar-se aquí vol dir un alliberament real, és a dir, la recuperació d'un àmbit de l'exercici òntic. Alliberar és posar en llibertat, això és, recuperar el poder efectiu d'anar i de venir.

3. L'amenaça provoca en l'amençat una resposta directament sentida, que es pot explicar per una por al dolor i a la presó, o en conjunt per l'afectació del benestar propi per la sospita, valgui el cas, de multes.

L'opressió política, de llibertats polítiques, per exemple, si no anul·la l'exercici de la llibertat, l'amenaça en l'accepció de coaccionar a favor d'uns comportaments i d'inhibir-ne, d'altres.

És clar que l'opressió política pot exercir-se en l'àmbit socioeconòmic de manera que l'oprimit es troba per un cantó l'amenaça des de l'ordre establert, per l'altre suporta diferents tipus d'afers, àdhuc motius efectius (la gana, la malaltia, etc.), amb les corresponents contrarietats.

Alliberar-se vol dir també aquí recupera el poder de fer això o allò, i pot implicar dos efectes diferents: o fer fora l'opressió amb els mitjans escaients, o actuar com si no n'hi hagués, d'opressió.

4. Allò real és sempre complex. Hi ha les pluralitats del cos i dels afers naturals, tot allò que es pot pensar dur a terme, sigui

gràcies al concurs dels altres en el passat o en el present, el que es creu fet pels altres, el que es vol fer amb els altres. Allò real està compromès de moltes maneres amb els altres.

5. La filosofia política necessita tractar qualsevol tema social com si el fet de ser-hi fos el d'un col·lectiu.

D'aquí que Isaiah Berlin⁹ mantingués, per exemple, que la llibertat depèn de l'àmbit d'allò que és possible: la llibertat s'hauria de comprendre a partir del nombre de possibilitats que es tenen individualment o socialment sense que siguin forçades. Per això es pot discutir si n'hi ha més en una societat sense llibertat política, però amb drets culturals i socials, o en un grup amb drets polítics, però sense drets socials efectius. Aquella consideració, diu Berlin, permet així mateix de defensar que hi ha més llibertat en un capteniment amb un ventall més ample de possibilitats que en un qualsevol que correspongui al d'un camí traçat amb absència d'obstacles (que podria ser el d'una vida regida per la influència de forces impersonals, per l'educació o per les lleis, pel mestre religiós o pel pare, o fins i tot constrenyida per un mateix com feu Epíctet).

És a dir, es respecta més la llibertat quan el ventall de les activitats no constrenyides és més gran.

---

⁹Cf. Isaiah Berlin, «*De l'esperança i la por alliberats*», pàgs.127-130, article recollit a Isaiah Berlin, *The proper study of mankind. An anthology of essays*, Henry Hardy (editor), Roger Hausheer (editor, introducció), Noel Annan (presentació), Nova York, Farrar, Straus and Giroux, 1998 [traducció catalana de Laia Font i Dolors Udina, *El veritable estudi de la humanitat. Una antologia d'assaigs*, Barcelona, Empúries, 2009, Biblioteca Universal Empúries 232, pags.105-135].